<u>הרב דוד גולינקין – תשובה בעניין חזרת הש"ץ</u>

1. השיטה השניה, של הרמב"ם ושל ספר חסידים, שבה מתפללים ביחד את כל התפילה, מתאימה לקהל של מתחילים שאינם מסוגלים להתפלל לבד ולכן ניתן לאמצה במסגרות של עולים חדשים או ילדים צעירים.

2. השיטה השלישית, של תפילה בקול רם לג' ראשונות ולג' אחרונות, טובה כשרוצים לקצר אבל אין השעה דחוקה מאד. ולכן ניתן לאמצה, למשל במוסף של שבת כשהשעה מאוחרת אבל בכל זאת רוצים לומר ברכת כהנים. ברם, יש בה פגם אחד רציני שכבר הודגש על ידי בעל פתח הדביר (דבריו הובאו בכתר שם טוב עמ' קכ"א): "דמה שאין נוהגין עכשו שהש"ץ אומר ג' אחרונות בקול רם משום שלא יתבלבלו הצבור המתפללים כי אי אפשר לצמצם שלא יהיו קצתם לפנים או לאחור". כלומר, מכיון שכל בן אדם מתפלל בקצב אחר, אין ספק שחלק מהקהל יתבלבל בגלל קולו של החזן בג' אחרונות. ולכן המרא דאתרא של כל קהילה יצטרך להחליט עם שיטה זאת מתאימה לקהילתו.

3. השיטה הרביעית, של תפילה ביחד עד לאחר קדושה, היא השיטה הספרדית המקובלת היום בתפילת מנחה והיא מובנת והגיונית. היא חוסכת זמן, מאפשרת אמירת הקדושה ושומרת על רוב האווירה הקדושה של העמידה בלחש.

4. השיטה השביעית, של תפילת הש"ץ בקול רם עד לאחר קדושה וחזרת הקהל לראש התפילה, היא השיטה האשכנזית המקובלת היום בתפילת מנחה, וגם היא מובנת והגיונית. היא סוברת כנראה שכל הקהל חייב לענות אמן אחר כל ברכה הנאמרת בקול רם, ולכן חייבים לענות אמן אחר שלש ראשונות. מאידך, היא מאפשרת אמירת קדושה ושומרת לגמרי על האווירה הקדושה של העמידה בלחש.

כמו כן, על אף שמותר להתפלל ביחד עם הש"ץ עד לאחר הקדושה בעת הצורך (השיטה הרביעית), אין זאת אומרת שכדאי לקצר בה כל השנה כולה כפי שמקובל בחלק מהקהילות המסורתיות, וזאת משום שיש בכך ארבעה ליקויים חינוכיים או הלכתיים:

א. ראשית כל, החזרה המקוצרת יוצרת הרגשה של ריצה וחופזה כאילו הצבור מזדרז להיפטר מעומס החזרה המלאה וכידוע: "יתפלל [את העמידה] דרך תחנונים כרש המבקש בפתח, ובנחת שלא תראה עליו כמשא ומבקש ליפטר ממנה" (או"ח צ"ח:ג', על פי ברכות כ"ט ע"ב).

ב. יתר על כן, ילד הגדל בקהילה כזאת אינו סופג את רוב הנוסח המיוחד של חול, שבת וחגים. כלומר, הוא מאבד הרבה מהטעם האסתטי של כל תפילה ותפילה.

ג. כמו כן, מי שמתפלל בקהילה כזאת אינו זוכה לומר מודים דרבנן או לשמוע ברכת כהנים (או נשיאת כפיים) מראשית שנה ועד אחריתה. כלומר, הוא מפסיד אחת מהתפילות היפות ביותר בסדור - ברכת כהנים.

ד. לבסוף, יש בקהילותינו עולים חדשים או אנשים אחרים שאינם בקיאים במנהגי התפילה, והם מפסיקים להתפלל ברגע שהחזן מפסיק להתפלל בקול רם.

ולכן, רצוי להגביל את החזרה המקוצרת (השיטה הרביעית) לתפילת מנחה או לשחרית של חול, כשהצבור באמת ממהר, ולחזור על התפילה במלואה בשבתות וחגים כשיש צבור גדול של ילדים, אורחים ועולים חדשים.

בכל אופן, נוכחנו לדעת שיש ארבע שיטות מומלצות של חזרה מקוצרת, וכל מרא דאתרא רשאי להשתמש בשיטה אחת, או בשילוב של השיטות השונות, לפי התנאים שבקהילתו.

הרב דוד גולינקין
ירושלים עיר הקודש
ו' דחנוכה תשנ"ג
בהסכמת כל חברי הוועד